

Voluntarista megújuló energia stratégia

Az Energiapolitika 2000 Társulat állásfoglalása
„Magyarország megújuló energiaforrás felhasználás növelésének stratégiája. 2007-2020.” c. GKM dokumentumról*

A liberális stratégia-alkotás modellje

A dokumentum a GKM „Magyarország energiapolitikája 2007-2020” c. stratégiájához kapcsolódó anyag, amelynek célja, „*hogy koncepcionális keretet adjon Magyarországon a megújuló energiahordozó felhasználás növeléséhez*”. A dokumentum látványos példája a liberális „konceptióalkotásnak”, ezért először a stratégia-alkotás alapkérdéseit bíráljuk.

Prejudikált végeredmény. A tárgyilagos szakmai vizsgálatok egy energiahordozó részarányának az energiamérlegben betöltött szerepét nem döntenek el előre, hanem a vizsgálatok eredményeként határozzák meg. Most azonban nem ez történik, hanem az EU bürokrácia elvárásainak köntösében megjelenő különböző (nemzetközi) lobbyérdekeknek való megfelelés. A „Megújuló energia útiterveben”-foglalt voluntarista célkitűzések¹ európai átlagban irreálisak, s a „klímavédelemben” való nemzeti részvétel címén sem szabadna tönkre tenni a szegényebb nemzetek maradék erőforrásait.

A nemzetstratégia hiánya. A nemzeti érdekű stratégiaalkotásnak ma hiányzik az alapfeltétele. Nincs nemzetstratégia, amely meghatározná a hazai népesség megmaradásának és boldogulásának alapkritériumait, s amelynek az egyes szakpolitikákat alá kellene rendelni. Különösen szembetűnő ez, amikor az energiapolitika ürügyül szolgál egy alapvető ágazat, a mezőgazdaság átgondolatlan szerkezetátalakításához.

Verseny a támogatásokért. A hagyományos (konzervatív) energiapolitikai filozófia szerint a vezetékes energiaellátás — ellátás-biztonsági, környezetterhelési szempontból egyenértékű — forrásoldali változatait a fogyasztói költségek minimumára törekedve optimalizálják. A liberális doktrína szerint a piaci szereplők profitvezérelt érdekének kellene a szükséges fejlesztéseket inspirálni. A termelők közötti verseny azonban nem a legkisebb költségre, hanem a legnagyobb profitra ösztönöz. Az állami/közösségi politikának kellene megtalálni, legalább részben, azokat a piacsabályozási eszközöket, amelyekkel a liberalizáció káros hatásai mérsékelhetők. Ezzel szemben az egyébként piacidegen támogatási rendszer még a piaci viszonyokat is eltorzítja és a versenyt a támogatásokért folytatott versennyé degradálja. S mivel a támogatások módjának és mértékének megállapítása politikai hatáskör, a szakpolitikai stratégiák is közvetlen politikai deklarációkká silányulnak.

A megfelelés politikája. A kormányzat először keresztülvitte a liberális villamos energia törvényt a törvényhozáson, ezt követően rendezett „társadalmi vitát” az energiastratégiáról, majd ennek egyik „megalapozó”, a megújuló energiaforrásokra vonatkozó rész-stratégiáját ezután hozza nyilvánosságra, ugyancsak „társadalmi vita” céljából. Ez a „felülről való építkezés”, az (EU) elvárásoknak való megfelelés jellemző az egész kormányzati politikára, ami most az energetika területén is megjelenik. Ezt a módszert a dokumentum nyíltan vállalja: „a hazai megújuló energiahordozó felhasználás növelés stratégiájának közvetlen keretdokumentuma a »Magyarország energiapolitikája 2007-2020« című dokumentum, amelyet az Országgyűlés várhatóan 2007 őszén hagy jóvá.” A dokumentum felsorolja mindazokat a további „hazai keretdokumentumokat”, fejlesztési terveket, — köztük a Új Magyarország Vidékfejlesztési Stratégiai Tervet — amelyek mind fontos eszköznek tekintik a megújuló termelésének és felhasználásának növelését, s amelyeket — energetikai szempontból — éppen ennek a stratégiának kellett volna megalapozni.

*Az állásfoglalásban a bírált stratégiára, szövegkörnyezettől függően, stratégia, koncepció, vagy dokumentum megnevezéssel hivatkozunk. Az idézett szövegrészeket dőlt betűvel írjuk, saját szövegkiemeléseinket, az idézeteknél is, aláhúzással jelöljük.

¹ „Az unió mai politikáját a szocialista országok ötvenes évekbeli gyakorlatából jól ismert voluntarizmus jellemzi, azzal a különbséggel, hogy akkor a tervektől, most pedig a piactól várják a csodákat. Az Európai Unió kormánya, az Európai Bizottság ugyan szabályokat állít fel és büntet, de semmiért nem vállal felelősséget, és le sem váltható, ahogy az jobb demokráciákban az alkalmatlan kormányokkal megeshet.” (Lóránt Károly: *Piaci örület, Magyar Nemzet, 2007. augusztus 11.*)

A stratégia megállapításai

Itt lenne az ideje most már magát az alaptézist igazolni: „a megújulók felhasználását pedig növelni kell.” Ezzel a várakozással kezdtük tanulmányozni a dokumentumot, amely lényegesen különbözik említett társaitól, mert nem csak deklarációkat, hanem számadatokat, érveket is tartalmaz. Más kérdés, hogy azok — mint látni fogjuk — nem támasztják alá az alap-állítást.

Decentralizált hőtermelés. A stratégia nem tesz egyértelmű különbséget a centralizált és a decentralizált energiaellátási módok között, pedig a megújulók, különösen a biomassza esetében ez alapvető fontosságú. A biomassza kicsiny energiasűrűsége miatt a szállítási infrastruktúra és a szállítás viszonylag drága. Villamosenergia-termelés esetén pedig a fajlagos beruházási költségek igen magasak. Ezért a biomassza elsősorban a helyi hőigények kielégítésében jöhet szóba. Ezért egyetértünk azzal, hogy „a távhőellátás nem kínál elegendő potenciált a megújulók bevonására, így a hőpiac másik jelentős szegmensében, a decentralizált hőtermelésben is jelentős szerepet kell kapnia a megújuló energiaforrásoknak”.

Biomassza termelés. Helytelennek tartjuk azt az agrárpolitikát, melynek következtében a „közeljövőben uniós és hazai szinten egyaránt jelentősen csökkenteni kell az élelmiszer célú mezőgazdasági termelést. Egyes becslések szerint ez az összes hazai mezőgazdasági földterület akár 20%-át, kb. 800-1000 ezer hektár termőterületet érinthet, ami 80-120 ezer termelő jövedelemszerzési lehetőségét befolyásolhatja. Az energetikai célú növénytermesztés, a biomassza megújuló energiaforrásként történő felhasználása kiutat jelenthet e problémára, mivel ezáltal biztosítható, hogy a termelők továbbra is mezőgazdasági termeléssel foglalkozzanak és hogy az előállított terményeket jelentős költségvetési támogatás nélkül, piacképesen lehessen értékesíteni.”

Nagy Bálint sokoldalúan bemutatta² ennek a vidékpolitikának a tarthatatlanságát, káros gazdasági és társadalmi hatásait. Mi ehhez azt tesszük hozzá, hogy az agrárium problémáira nem mindent helyettesítő gyógyír az energetikai növénytermesztés, mint ahogyan a biomasszában az energiamérlegben betölthető szerepe is többszörösen korlátozott. Maga a stratégia is elismeri, hogy „a jelenleg már működő és 2009-ig üzembe helyezendő biomasszára alapuló energetikai beruházások... alapanyagigénye 1,7 millió ha szántóterület energetikai célú hasznosítását teszi szükségessé, energiaigénye pedig 180 PJ körül alakul. Ez meghaladja a környezetbarát módon megtermelhető biomassza potenciált, ami 145 PJ nagyságrendűre becsülhető.” Azt is elismeri a stratégia, hogy a „biomassza termelés együtt jár bizonyos káros környezeti hatásokkal, így a biodiverzitás csökkenésével, a hulladék-kibocsátás növelésével, a talaj- és vízszennyezés növekedésével.”

Biomassza melléktermékek. Azzal viszont egyetértünk, hogy jelentős potenciál rejlik „a biomassza jellegű melléktermékek, hulladékok energetikai hasznosításában (ún. másodlagos és harmadlagos biomasszák), mivel a hulladékhasznosítást eredményező technológiák (pl. biogáz termelés) egyre nagyobb szerephez jutnak.”

Bioüzemanyag. „Bioüzemanyag gyártás tekintetében ma Európa nem versenyképes a tengeren túli országokkal”. „A közeljövőben várhatóan létrejövő bioüzemanyag gyártó kapacitások bőven megtermelik a hazai felhasználáshoz szükséges mennyiséget, és nagy részük a többletet export piacokon értékesíti majd.” Minek erőltetjük, ha nem versenyképes? Milyen exportjövdelem lesz ebből? Mintha máris túllőttünk volna a célon.

Hazánkban „évente átlagosan 6-7 millió tonna kukorica terem,...” „Amennyiben minden tervezett és bejelentett hazai bioetanol beruházás megvalósul, úgy a bioetanol gyártási céllal feldolgozott hazai gabona mennyisége meghaladná a 9 millió tonnát, amiből 3 millió tonna bioetanol állítható elő. Szakértők szerint ez a gabonaigény meghaladja azt a mennyiséget, amit hazai termelésből biztonságosan elő lehet állítani.” Milyen stratégia az, amely tudomásul veszi, hogy a már tervezett (engedélyezett?) kapacitások alapanyag ellátása sem biztosított?

² Nagy Bálint: Az Új Magyarország Vidékfejlesztési Stratégiai Terv („007-20013) makrotársadalmi hatáselemzése. Nemzeti Érdek 2007. nyár. I. évf. 2. sz.)

Helyesen állapítja meg a stratégia, hogy „A bioüzemanyagok használata csak akkor jelenthetne valódi alternatív energiaforrást, ha az előállításához is megújuló forrásokat használnánk. Ezzel szemben a földművelésnél, a műtrágyák és gyomirtók gyártásánál, a lepárlásnál és a finomításnál, valamint a szállításnál is többnyire fosszilis energia felhasználásra kerül sor, ami rontja a bioüzemanyagok energiamérlegét.” A nagyüzemi termelésen alapuló bioüzemanyag-gyártás hátrányos következményeit Nagy Bálint hivatkozott tanulmánya² részletesebben is bemutatja.

A támogatások hatása a villany-árra. A stratégia szerint „a megújuló alapú villamosenergia-termelés, valamint az egyéb támogatott kategóriák 2010-re már mintegy 200 Mrd Ft kifizetését teszik szükségessé, amely átlagosan mintegy 4,5 Ft/kWh áremelő hatással járhat.” Jelenleg a támogatás kb. 2 Ft/kWh, ami 8 %-al drágítja a villanyt. A stratégia szerint a támogatás már 2010-ben 18 %-os árnyomást jelenthet, ami elfogadhatatlan.

Összefoglalás

A célértékekre vonatkozó forgatókönyvek, modell eredmények nem a bírálatunk elején említett optimalizáción alapulnak, hanem „míg a BAU a már meghozott vagy jelenleg ismert és előkészítés alatt álló intézkedések eredményét veszi alapul, addig a Policy forgatókönyv további, a megújulók hasznosítását ösztönző intézkedések hatásával is számol.” Ezeket a célértékeket tehát a társadalom-gazdasági mérlegelés hiányában és a várható negatív következmények miatt nem tekinthetjük megalapozottnak. Vagyis ez a rész-stratégia nem támasztja alá a „Magyarország energiapolitikája 2007-2020” megújuló energiaforrásokra vonatkozó következtetését, hogy „EU és hazai pénzügyi források felhasználásával ösztönözni kell a megújuló energiaforrások felhasználásának növelését.”.

Ez annál is inkább szembetűnő, mert a stratégia 8.1 alfejezete lényegében helyesen foglalja össze a megújulók ösztönzésének alapelveit, a 8.3 alfejezet „Biomassza (általában)” alcím alattiak pedig a szükséges — a valóságban azonban már nagyrészt aktualitásukat veszített — intézkedések irányát.

Budapest, 2007-08-15.

**Energiapolitika 2000 Társulat
Elnöksége**